

10 tips om het gesprek over huwelijksdwang aan te gaan

Artikel

Stel je krijgt als professional van Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, Veiligheidshuis of als hulpverlener een casus van een (jonge) vrouw of man die bang is om uitgehuwelijkt te worden. Hoe ga je dan het gesprek aan? Welke vragen kun je wel en niet stellen? De professionals van het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (LKHA) geven je 10 praktische tips.

Verschillen in termen

Gedwongen huwelijk, gearrangeerd huwelijk, uithuwelijking, vrije partnerkeuze. Er zijn veel verschillende termen en hiermee wordt niet altijd hetzelfde bedoeld. Vraag door: wat bedoelt de cliënt precies? Wat verstaat hij/zij bijvoorbeeld onder 'uithuwelijking'?

1. Ga niet pionieren

Wanneer je een vermoeden van huwelijksdwang hebt, kom je voor moeilijke afwegingen te staan. Het belangrijkste advies: ga niet pionieren! Neem allereerst contact op met het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating om je zorgen en dilemma's te delen. Waar wijzen de signalen op? Wat kun je doen? Wat zijn de wettelijke mogelijkheden? Het LKHA denkt graag met je mee.

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom iemand tot een huwelijk wordt gedwongen. Traditie, economische redenen, versterken van de familiebanden. Ook eerkwesties kunnen een rol spelen, bijvoorbeeld omdat de dochter of zoon wil trouwen met een verkeerde partner (iemand van hetzelfde geslacht), verkeerde geloof of etniciteit of verkeerde leefstijl (verwesteren) of bij het weigeren van een huwelijk. Maak daarom gebruik van bestaande handvatten, zoals de factsheet ['De Meldcode bij \(vermoedens van\) eegerelateerd geweld'](#).

2. Durf (door) te vragen

Hoewel het voor professionals vaak anders aanvoelt, is het de ervaring van het Knooppunt dat degene die tot een huwelijk gedwongen wordt, graag open het gesprek aangaat. Zij weten als geen ander hoe hun familie in elkaar zit en welke belangen er spelen: zij zijn de expert. Maak daar gebruik van. Durf te vragen en vraag door!

In gesprek over familieverhoudingen

Vraag niet naar grote, abstracte begrippen zoals 'wat is jouw cultuur?'

Maar vraag naar concrete zaken:

- *Hoe zijn jouw ouders, broers, zussen, neven en nichten getrouwd?*
- *Zijn er scheidingen geweest in de familie? Kan iemand dat zelf regelen?*
- *Wat zijn de familieregels?*
- *Wie heeft er aanzien in de familie?*
- *Wie neemt de beslissingen?*
- *Wie kan jou helpen?*

3. Vraag naar familieverhoudingen en maak een genogram

Een manier om het gesprek aan te gaan en een idee te krijgen van de situatie is zicht krijgen op de familieverhoudingen. Een genogram is daarbij een goed hulpmiddel. Een genogram is een overzicht van het familiesysteem. Maak een genogram van drie generaties en vraag bij het invullen van iedere persoon naar de rol en positie in de familie en naar

de familieverhoudingen. Vraag bijvoorbeeld: Wie neemt de beslissingen in de familie? Met wie heeft de cliënt een goed contact? Wat is de familiegeschiedenis ten aanzien van eengerelateerd geweld. Hoe is dat verlopen?

Door samen het genogram te tekenen, krijg je een beeld van de familie. Dit kan jou en de cliënt helpen bij de vervolgstappen. Bijvoorbeeld bij het maken van een veiligheidsplan: het familielid waarmee goed contact is, kan hierin worden opgenomen. Of wanneer het gesprek met de familie wordt aangegaan. Wanneer bijvoorbeeld opa beslissingen neemt in de familie, is het belangrijk hem te betrekken bij een familiegesprek over de situatie.

Gaat het om een religieus en/of burgerlijk huwelijk?

De juiste volgorde is: eerst een burgerlijk huwelijk en dan eventueel een religieus huwelijk..

Enkel een religieus huwelijk is niet alleen verboden in Nederland, er kleven ook nadelen aan voor zowel vrouwen als mannen. Mannen krijgen bijvoorbeeld niet automatisch ouderlijk gezag over de kinderen bij echtscheiding of overlijden van de vrouw. Pensioenregeling is niet automatisch geregeld. En wanneer een religieus huwelijk niet ontbonden wordt bij een scheiding, kan het zo zijn dat een man de vrouw nog als zijn vrouw ziet. Wanneer de vrouw een nieuwe relatie krijgt kan dat worden gezien als overspel.

4. Kom erachter in welk stadium het huwelijk zit

Het is jouw taak om de cliënt te ondersteunen bij het nemen van een besluit over het voorgenomen huwelijk en het inzichtelijk maken van de gevolgen. Ruimte om niet in te stemmen met het huwelijk en in gesprek te gaan met de familie is afhankelijk van het stadium van de organisatie van het huwelijk. Is er alleen een partnerkeuze aangekondigd dat er een familie langskomt om te kijken of ze in de jonge vrouw of man een mogelijke huwelijkskandidaat zien? Is er reeds om de hand gevraagd? Wordt er onderhandeld over de bruidsschat? Is de datum van het huwelijk geprikt? Of heeft het huwelijk al plaatsgevonden? Is de huwelijksnacht al geweest en het huwelijk geconsumeerd? Wanneer een huwelijk is geweest, maar nog niet bezegeld is in de slaapkamer, kan dat ruimte bieden om het huwelijk te kunnen verbreken.

Mogelijke vragen die je kunt stellen om te verkennen of er ruimte is om een andere oplossing te bespreken:

- Hoe ziet het proces van verloving tot huwelijk er gebruikelijk uit in de familie?
- Waarom dringt je familie aan op een huwelijk?

5. Vraag naar het toekomstbeeld van de cliënt

Het toekomstbeeld kan een aanknopingspunt voor een oplossing zijn of om in gesprek te gaan met de familie. Er is een scala aan mogelijke situaties: de jongere wordt gedwongen uitgehuwelijkt aan iemand met wie hij of zij niet wil trouwen. De jongere heeft een relatie met de huwelijkskandidaat maar wil nog niet trouwen. De jongere is verliefd op iemand anders. Ook de band met de ouders en familie en loyaliteit naar hen toe is belangrijk om te bespreken. De cliënt zal de eigen wens niet altijd los kunnen zien van die van de ouders en/of familie.

6. Houd altijd de veiligheid van de cliënt in het oog

Maak altijd een veiligheidsplan wanneer het vermoeden is dat de persoon in kwestie gevaar loopt.

7. Bereid een gesprek met ouders of familie goed voor

Het genogram maakt duidelijk wie bij het gesprek aanwezig moeten zijn. Het is belangrijk dat de cliënt zelf aan de ouders, familieleden vertelt niet te willen trouwen. Doe dit nooit als professional: je kunt in een hele lastige positie terechtkomen. Bereid dit gesprek goed voor met de cliënt. Betrek – als je dit prettig vindt – een collega die hier ervaring mee heeft. Is de cliënt minder- of meerderjarig? Dan gelden er andere regels en mogelijkheden bij het gesprek aangaan met ouders en familie¹.

8. Ga het gesprek open in en denk niet in vaste ‘culturele normen’.

Iedere familie is uniek: denkbeelden, posities en rollen kunnen verschillen van die van jouzelf. Het kan zijn dat niet de oudste in de familie de besluiten neemt, maar bijvoorbeeld de jongste broer van vader omdat hij vermogend is of omdat het oudste familielid ziek is.

Maak een veiligheidsplan

Maak altijd een veiligheidsplan wanneer er het vermoeden is dat de persoon in kwestie gevaar loopt. Bespreek met de cliënt wanneer jij zelf de politie inschakelt en wanneer hij of zij dat zelf moet doen. Maak afspraken wat de cliënt moet doen als de situatie uit de hand loopt na een gesprek met de familie. Raadpleeg ook [‘Wat kun je doen’](#) op de website van het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating voor tips of het opstellen van een noodplan.

Het weigeren van een huwelijk hoeft niet automatisch te leiden tot eergelateerd geweld. Ook hier geldt weer: durf te vragen en vraag door. Hoe werkt het in jouw familie? Vraag naar voorbeelden van ouders, broers, zussen, neven en nichten. De kunst is om sensitief te zijn voor de culturele achtergrond zonder te vervallen in aannames.

9. Luister zonder oordeel

Dit geldt zowel voor het gesprek met de cliënt als met de familie. Misschien druist het verhaal dat je te horen krijgt in tegen je eigen opvattingen. Je mag je eigen opvattingen hebben, maar leg je eigen normen en waarden niet op aan de ander. Benoem het gezamenlijke uitgangspunt in gesprek met familie: ‘we hebben dezelfde zorgen, samen gaan we in gesprek over een oplossing’.

10. Wees duidelijk over wettelijke kaders

Raakt het gedrag het strafrecht? Benoem altijd in gesprek wat wel en niet mag. Als in een gesprek strafbare feiten worden genoemd, ga als professional kijken hoe concreet die plannen zijn: is het een uiting van emotie of zijn het concrete plannen? Zie voor meer informatie over relevante wet- en regelgeving de brochure [Juridisch kader Huwelijksdwang en Achterlating](#).

Het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating is gevestigd bij Veilig Thuis Haaglanden.

Telefoon: 070 - 3454319

E-mail: lkha@veiligthuis Haaglanden.nl

¹ Zie bijlage 3, p 45 VNG model handelingsprotocol voor Veilig Thuis voor overzicht gegeven van de wet- en regelgeving voor het voeren van gesprekken met minderjarigen.